

มาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านที่ 8

ด้านสุขศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ

นางรุ่งกานจน์ รณหงษา
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
กองสุขศึกษา

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข

เรื่อง การกำหนดลักษณะของสถานพยาบาลและมาตรฐานซึ่งได้รับ
การยกเว้นไม่ต้องอยู่ในบังคับตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล
(ฉบับที่ ๒)

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑
ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสถานพยาบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙ และมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง
แห่งพระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. ๒๕๔๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขโดยคำแนะนำ
ของคณะกรรมการสถานพยาบาล จึงออกประกาศไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การกำหนดลักษณะ
ของสถานพยาบาลและมาตรฐานซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องอยู่ในบังคับตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล
(ฉบับที่ ๒)”

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๓) ในข้อ ๖ แห่งประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง การกำหนดลักษณะของสถานพยาบาลและมาตรฐานซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องอยู่ในบังคับ
ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล

“(๓) จัดให้มีมาตรฐานระบบบริการสุขภาพ ดังต่อไปนี้

- (ก) ด้านการบริหารจัดการ
- (ข) ด้านการบริการสุขภาพ
- (ค) ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก
- (ง) ด้านสิ่งแวดล้อม
- (จ) ด้านความปลอดภัย
- (ฉ) ด้านเครื่องมืออุปกรณ์ทางการแพทย์และสาธารณสุข
- (ช) ด้านระบบสนับสนุนบริการที่สำคัญ
- (ซ) ด้านสุศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ
- (ฌ) ด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์”

ข้อ ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสอง ในข้อ ๖ แห่งประกาศกระทรวงสาธารณสุข
เรื่อง การกำหนดลักษณะของสถานพยาบาลและมาตรฐานซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องอยู่ในบังคับ
ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล

“รายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานระบบบริการสุขภาพตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่
อธิบดีกรมสนับสนุนบริการสุขภาพประกาศกำหนด”

ข้อ ๕ สถานพยาบาลประเภทที่รับผู้ป่วยไว้ค้างคืน ซึ่งดำเนินการโดยกระทรวง ทบวง
กรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ สถาบันการศึกษาของรัฐ หน่วยงานอื่นของรัฐ
สภาวิชาชีพไทย ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามประกาศนี้ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ประกาศฉบับนี้
มีผลใช้บังคับ

ประกาศณ วันที่ ๒๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๒

ปิยะสกล สกลสัตยาทร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

มาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ

เจตนารมณ์มาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

ประชาชนได้รับข้อมูล ความรู้ด้านสุขภาพที่ถูกต้องและการฝึกทักษะที่จำเป็น เพียงพอต่อการพัฒนาความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ สามารถจัดการสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้

โครงสร้างมาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

หมวดที่ 1 การบริหารจัดการ

- นโยบายด้านสุขศึกษาหรือส่งเสริมสุขภาพของ โรงพยาบาล
- บุคลากรดำเนินงานสุขศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ

หมวดที่ 2 กระบวนการสุขศึกษา

- กระบวนการสุขศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน
- กระบวนการสุขศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยเพื่อส่งเสริมการจัดการตนเองในผู้ป่วยและครอบครัว

หมวดที่ 3 ผลลัพธ์การดำเนินงานสุขศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ

- พฤติกรรมสุขภาพ (HB)หรือความรอบรู้ด้านสุขภาพ(HL)
- ภาวะสุขภาพ
- ใฝ่ระวังพฤติกรรมสุขภาพ
- นวัตกรรม วิจัย หรือต้นแบบ หรือผลงานเด่นที่ประสบความสำเร็จ
- ความพึงพอใจ

สุขศึกษา (Health Education)

กระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะด้าน สุขภาพ ให้บุคคลสามารถเข้าถึงข้อมูล คิด วิเคราะห์ ประมวลความรู้นำไปใช้ในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพ(ความรอบรู้ด้านสุขภาพ) และมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง

กระบวนการงานสุขศึกษา

การวางแผนสุขศึกษา

- ต้องมีข้อมูลของปัญหาคืออะไร
- ต้องมีข้อมูลสาเหตุของปัญหา
- ต้องมีแผนงานว่าจะทำอะไร
  - เป้าหมายที่ต้องการคือใคร
  - วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ต้องการเปลี่ยนคืออะไร มากน้อยแค่ไหน
  - ต้องมีวิธีการที่ทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้น
  - ต้องมีวิธีการวัดได้ว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นหรือไม่ มากน้อยเท่าใด

ข้อกำหนดมาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

หมวดที่ 1 การบริหารจัดการ

1. นโยบายด้านสุขศึกษาหรือสร้างเสริมสุขภาพของโรงพยาบาล

นโยบายต้องสอดคล้องกับเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของโรงพยาบาล และเกิดจากการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง

2. บุคลากรดำเนินงานสุขศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ

บุคลากรมีคุณสมบัติและประสบการณ์ที่เหมาะสม เพียงพอ และมีแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

ข้อกำหนดมาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

หมวดที่ 2 กระบวนการงานสุขศึกษา

- I. กระบวนการงานสุขศึกษาในกลุ่มไม่ป่วยเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชน
- II. กระบวนการงานสุขศึกษาในกลุ่มป่วยเพื่อส่งเสริมการจัดการตนเองในผู้ป่วยและครอบครัว

1. ข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ(HB) และหรือ ข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพ(HL)

- มีข้อมูลพฤติกรรมสุขภาพ(HB) และหรือ ข้อมูลความรู้ด้านสุขภาพ(HL) ที่สอดคล้องกับปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ เพื่อนำมาวางแผนการดำเนินงานสุขศึกษา
- มีข้อมูลปัจจัยสาเหตุพฤติกรรมสุขภาพ ที่สอดคล้องกับปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ และนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานสุขศึกษา

ข้อกำหนดมาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

2. แผนงาน หรือ โครงการ หรือ โปรแกรมสุขศึกษา หรือ แผนการจัดกิจกรรมสุขศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ

- แผนงาน หรือ โครงการ หรือ โปรแกรมสุขศึกษา หรือ แผนการจัดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์หรือตัวชี้วัดพฤติกรรมสุขภาพที่สอดคล้องกับปัญหาสาธารณสุขในพื้นที่รับผิดชอบของโรงพยาบาล
- มีการออกแบบกิจกรรมและเลือกใช้สื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ ที่สอดคล้องกับปัจจัยสาเหตุพฤติกรรมสุขภาพและปัญหา ความต้องการและวิถีชีวิตของกลุ่มเป้าหมาย
- แผนงาน หรือ โครงการ หรือ โปรแกรมสุขศึกษา หรือ แผนการจัดกิจกรรมสุขศึกษา จัดทำโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสุขภาพ ทีมสหวิชาชีพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเครือข่ายตัวแทนภาคประชาชน
- มีแนวทางการประเมินผลการดำเนินงานสุขศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพที่ระบุตัวชี้วัดพฤติกรรมสุขภาพ เครื่องมือ ระยะเวลา และกลุ่มเป้าหมาย

ข้อกำหนดมาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

3. การจัดกิจกรรมตามแผนงาน หรือ โครงการ หรือ โปรแกรมสุขศึกษา หรือ แผนการจัดกิจกรรมสุขศึกษา

- มีการจัดกิจกรรมตามแผนงาน หรือ โครงการ หรือ โปรแกรมสุขศึกษา หรือ แผนการจัดกิจกรรมสุขศึกษาครบตามแผนที่กำหนด และการดำเนินกิจกรรมใช้การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสุขศึกษา หรือ ทีมสหวิชาชีพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนภาคประชาชน
- มีการ สนับสนุน เสริมพลังให้กับภาคี เครือข่าย แกนนำสุขภาพภาคประชาชน ในการดำเนินงานสุขศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
DEPARTMENT OF PUBLIC HEALTH SUPPORT

ข้อกำหนดมาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

4. การประเมินผล

มีการประเมินผลและรายงานผลเป็นลายลักษณ์อักษร การประเมินกิจกรรม/กระบวนการระหว่างดำเนินโครงการ หรือ ประเมินตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้เมื่อสิ้นสุดโครงการ

ข้อกำหนดมาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

หมวดที่ 3 ผลลัพธ์การดำเนินงานสุขศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ

1. กลุ่มเป้าหมายที่ผ่านกระบวนการสุขศึกษามีพฤติกรรมสุขภาพ (HB) หรือ ความรอบรู้ทางสุขภาพ(HL) ในปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ถูกต้องเพิ่มขึ้น
2. กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มไม่ป่วยและกลุ่มป่วย) ที่ผ่านกระบวนการสุขศึกษามีภาวะสุขภาพที่ดีขึ้น

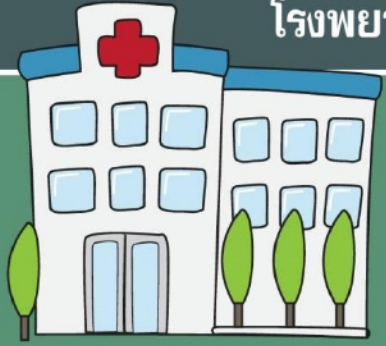
ข้อกำหนดมาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

3. มีการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ : มีการเฝ้าระวังพฤติกรรมสุขภาพ และนำผลการเฝ้าระวังไปใช้ประโยชน์ เช่น ใช้ในการสื่อสารความเสี่ยงด้านพฤติกรรม ใช้ประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หรือใช้ในการปรับกิจกรรม ในแผนงาน/โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เป็นต้น

4. มีนวัตกรรมหรืองานวิจัย หรือ ต้นแบบ หรือผลงานเด่นที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานสุขศึกษาและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ

5. ความพึงพอใจต่อกระบวนการสุขศึกษาตามแผนงานโครงการ

โรงพยาบาลมีการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

ประเมินตนเองในโปรแกรม HS4

มี.ค.

พัฒนาตามมาตรฐานระบบ
บริการสุขภาพด้านสุขศึกษา

กรรมการระดับเขตประเมิน
ตามมาตรฐาน ฯ

มี.ย.- ก.ค.

รับรองผลการประเมิน โดย
กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ

ก.ย.

ขั้นตอนการพัฒนา

1. พัฒนาทีมงานสุขศึกษา
2. ศึกษา วิเคราะห์ปัญหา (HL&HB) ของประชาชนกลุ่มไม่ป่วย และกลุ่มป่วย ระบะก่อนดำเนินการ
3. วางแผนและออกแบบการพัฒนา HL&HB ของประชาชน กลุ่มเป้าหมาย
4. ดำเนินการพัฒนา HL&HB ของกลุ่มเป้าหมายตามแผนที่กำหนด
5. เฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบ
6. ส่งเสริม พัฒนานวัตกรรม ต้นแบบ ผลงานเด่นด้านสุขศึกษา
7. ติดตาม ประเมินผล ระบะหลังดำเนินการ

มาตรฐานระบบบริการสุขภาพด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ

เป็นกรอบ แนวทางในการพัฒนาคุณภาพงานสุขศึกษา
มุ่งเน้นการสร้างเสริมสุขภาพทั้งในโรงพยาบาลและต่อเนื่องไปถึงชุมชน

เครื่องมือสนับสนุนการพัฒนา

คู่มือการดำเนินงานสุขศึกษาในสถานบริการสุขภาพ

โปรแกรมประเมินมาตรฐานระบบบริการสุขภาพ

www.hss.moph.go.th

www.hed.go.th

กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
DEPARTMENT OF HEALTH SERVICE SUPPORT

เป้าหมาย

ประชาชนสุขภาพดี

- สามารถทำพฤติกรรมที่สำคัญและจำเป็นต่อการมีสุขภาพที่ดีได้
- ยอมรับการเจ็บป่วย/ยอมรับการรักษา
- ลดภาวะแทรกซ้อน

เจ้าหน้าที่มีความสุข

- มีการเรียนรู้และพัฒนาบริการสุขภาพในโรงพยาบาลอย่างต่อเนื่อง
- มีความมั่นใจ

ระบบสุขภาพยั่งยืน

- ลดความแออัด
- ลดค่าใช้จ่ายการรักษา
- เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ป่วย/ญาติและเจ้าหน้าที่

THANK YOU

